

FINANČNÍ GRAMOTNOST

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb

SLOŽKY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

- ◉ Peněžní gramotnost - kompetence pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakce s nimi.
- ◉ Cenová gramotnost - kompetence pro porozumění cenovým mechanismům, inflaci
- ◉ Rozpočtová gramotnost - kompetence pro správu osobního/rodinného rozpočtu:
 - správa finančních aktiv
 - správa finančních závazků

PENĚŽNÍ GRAMOTNOST

PENÍZE

◉ Funkce peněz:

- všeobecný prostředek směny
- zúčtovací jednotka
- uchovatel hodnoty

◉ Vlastnosti peněz:

- dělitelnost
- zaměnitelnost
- přenositelnost
- trvalost a trvanlivost

MĚNA

- ◉ Konkrétní druh peněz upravený právním řádem určitého státu
- ◉ Měnová suverenita je součástí státní suverenity
- ◉ Zákonným platidlem na území ČR je koruna česká.
- ◉ Měnový kurz - cena jedné měny vyjádřená v jednotkách měny jiné

SPOTŘEBNÍ KOŠ DOMÁCNOSTI

- Zahrnuje veškeré výdaje domácností na zakoupení statků a služeb, spotřebovávaných členy domácností.
- Potřeba - pocíťovaný nedostatek
 - nezbytné, zbytné
 - hmotné, nehmotné
 - osobní, společenské
- Spotřeba - uspokojení potřeby

HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTÍ KOLOBĚH PENĚZ

◉ Příjmy domácností:

- **pravidelné /aktivní/** - mzdy, příjmy z podnikání, sociální příjmy - starobní důchod, sociální dávky/ přídavky na děti.../ a jiné...
- **nepravidelné** - příjmy, které určitě obdržíme, ale jejich výše kolísá
- **jednorázové** - např. z prodeje majetku

⊙ **Výdaje domácností:**

výdaje pevné - pravidelně se opakují
/ nájemné, splátky půjček, leasingu/

výdaje kontrolovatelné - jejich výši
můžeme rychle ovlivnit

výdaje jednorázové - vynakládají se v
delším časovém horizontu, jejich výši
můžeme částečně ovlivnit

VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTÍ

- ◉ **Vyrovnaný rozpočet** - příjmy a výdaje jsou ve stejné výši
- ◉ **Přebytek rozpočtu** - lze využít pro různé formy investování nebo spoření
- ◉ **Schodek rozpočtu / deficit/** - je třeba krýt rezervou, případně řešit půjčkou.
- ◉ Neuspokojivou dlouhotrvající finanční rodinnou situaci v hospodaření domácnosti je nutno řešit po provedené situační analýze **změnou**.

OSOBNÍ FINANČNÍ PLÁNOVÁNÍ

- Činnost vedoucí k přípravě finančního plánu. Tedy stanovení posloupnosti budoucích dějů v oblasti financí, které popíší cestu k vytyčenému finančnímu cíli vycházejícího z možností, které nabízí finanční trh.
- Příjmy
 - daňová a odvodová povinnost
 - nutná spotřeba
 - rizika
 - úspory

SOUČÁSTI OSOBNÍHO FINANČNÍHO PLÁNU

- ⊙ **Ošetření osobních a rodinných rizik**
 - Vytvoření osobního fondu, sjednání pojištění
- ⊙ **Plánování nezávislého penzijního věku**
- ⊙ **Plán vzdělávání dětí-pro rodiny s dětmi**
- ⊙ **Plán investic**
- ⊙ **Plán dědictví - rozdělení majetku mezi dědice**

ZÁKLADNÍ FÁZE

- ◉ **Analýza finanční situace**- stav osobních a rodinných financí, jak se bude měnit výše a struktura příjmů a výdajů v čase
- ◉ **Definice cílů** -vymezení cílů, priorit cílů
- ◉ **Vytvoření finančního plánu** -návrh řešení, stabilizace současné finanční úrovně, spoření a investování, úvěrování
- ◉ **Realizace finančního plánu**
- ◉ **Monitorování a revize finančního plánu**

BANKA JAKO SPRÁVCE PENĚŽ

- ◉ **Podstata činnosti obchodní (neboli komerční) banky-přijímání peněz od občanů a podniků a jejich následné půjčování**
- ◉ **Služby obchodních bank**
 - a) Vedení bankovního účtu**
 - b) Přijímání vkladu-ukládání finančních prostředků klientů banky na svých bankovních účtech /pravidelné i nepravidelné vklady přináší nárok na odměnu ve formě úroku/**

- c) **Poskytování půjček peněz(úvěrů)-**
klient společně se splácením, zaplatí
také úrok
- d) **Doplňkové služby k účtu-** platební
karty, výpis z účtu, pomocí aplikace
internetbankingu zadávat platební
příkazy apod.
- e) **Nabídka dalších bankovních**
produktů- spotřebitelské úvěry,
pojištění osob a nemovitostí apod.

Základní pojmy:

- ◉ **Banka**- právnická osoba se sídlem na území ČR, založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry
- ◉ **Vklad**- svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu
- ◉ **Úvěr**-dočasně poskytnuté peněžní prostředky
- ◉ **Úrok**- kvantitativní rozdíl mezi vypůjčenou a vrácenou částkou kapitálu

⊙ **Úroková míra**- podíl odměny za zapůjčení kapitálu k celkové výši poskytnutého kapitálu

- roční- p.a.- per annum

- pololetní – p.s. – per semestre

- čtvrtletní – p.q. – per quartale

- měsíční – p.m. – per mensem

- denní – p.d. – per diem

Úroková sazba- úroková míra pro konkrétní případ / 5% /

- ◉ **Příjemce-** fyzická osoba, právnická osoba, stát a různé veřejnoprávní subjekty
- ◉ **Forma poskytnutí úvěru-** peněžní úvěr (hotovostní, bezhotovostní), závazkové úvěry a záruky
- ◉ **Doba splatnosti-** krátkodobé (do 1 roku), střednědobé (1-5 let), dlouhodobé (nad 5 let)
- ◉ **Účel použití-** účelové (pouze na smlouvě uvedený účet), neúčelové (klienta nezavazují k přesně definovanému účelu)

SPOTŘEBITELSKÝ ÚVĚŘ

- ◉ Úvěř, jehož příjemcem je fyzická osoba (subjekt)
- ◉ Pro jakékoli nepodnikatelské záměry, ke krytí spotřebních výdajů
- ◉ **Přímé spotřebitelské úvěry**- poskytovány přímo bankou
- ◉ **Nepřímé spotřebitelské úvěry**- poskytovány prostřednictvím společností, nabízejících zboží a služby na spotřebitelský úvěř

⊙ **Krátkodobý spotřebitelský úvěr-**

- dispoziční úvěr (čerpání v důsledku rozdílu mezi pravidelnými příjmy a výdaji),
- revolvingový úvěr (úvěrové čerpání běžného účtu)

⊙ **Středně a dlouhodobé spotřebitelské úvěry**

- splátkové úvěry (vázané k určitému účelu)

RPSN

- ⦿ roční procentní sazba nákladů
- ⦿ Celkové náklady spotřebitelského úvěru pro spotřebitele, vyjádřené jako roční procentní podíl celkové výše spotřebitelského úvěru
- ⦿ Zahrnuje- úrokovou míru, všechny náklady související s daným úvěrem

HYPOTEČNÍ ÚVĚR

- ◉ Úvěr, jehož splácení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné.
- ◉ Úvěr se považuje za hypoteční úvěr dnem vzniku právních účinků zástavního práva (zákon o dluhopisech)

SPLÁTKOVÝ PRODEJ

- ◉ Pořízení si movitého majetku na úvěr přímo u prodejce
- ◉ Rozložení zaplacení ceny zboží do delšího časového úseku
- ◉ Úhrada akontace + pravidelné splátky
- ◉ Snadné a dostupné pořízení zboží, ale vysoká nákladovost

LEASING

- Pronájem hmotných a nehmotných věcí a práv, kdy pronajímatel poskytuje za úplatu nebo jiné peněžité plnění nájemci právo danou věc v průběhu doby pronájmu používat
- **Finanční leasing**- po skončení doby pronájmu dochází k odkupu pronajaté věci nájemcem
- **Operativní leasing**- po skončení doby pronájmu dochází k navrácení pronajatého majetku, doba pronájmu bývá kratší než ekonomická životnost daného majetku

KOUPĚ NA ÚVĚR

- +nepotřebuje dostatečné množství volných finančních prostředků
- +je koupen za cizí prostředky, ale hned po koupi náleží kupujícímu
- +daňové odpisy (právo daňové uznatelné náklady, kromě odpisu majetku i placené úroky)
- placené úroky
- poplatky za vedení úvěrového účtu a za vyřízení
- v rozvaze vykazován v podobě cizích zdrojů tj. účetní zadlužení

LEASING

- +nepotřebuje dostatečné množství finančních prostředků
- +daňově uznatelný
- +nejedná se o účetní zadlužení
- nemůže uplatnit daňový odpis
- majetek ve vlastnictví leasingové společnosti, ale rizika nese nájemce
- obtížnost vypověditelnosti smlouvy

PLATEBNÍ STYK

- ⊙ Vztah mezi plátcem a příjemcem platby, při kterém dochází k uskutečnění platby
- ⊙ **Hotovostní platební styk**
 - Platební styk při kterém si plátce a příjemce předávají hotovost ve formě bankovek a mincí
- ⊙ **Bezhotovostní platební styk**
 - Převod peněz od jednoho subjektu k druhému realizovaný prostřednictvím jejich účtů vedených zprostředkujícími institucemi

HOTOVOSTNÍ PLATEBNÍ STYK

- ◉ Složení hotovosti ve prospěch účtu příjemce
- ◉ Výběr hotovosti z účtu
- ◉ Poukaz k výplatě hotovosti z účtu
- ◉ Šek k výplatě
- ◉ Výběr bankovní platební kartou prostřednictvím bankomatu, na pokladně nebo při placení platební kartou v obchodě
- ◉ **Poštovní poukázka**-zvlášť pro mezinárodní a vnitrostátní platební styk

BEZHOTOVOSTNÍ PLATEBNÍ STYK

- ◉ **Základní předpoklad-** existence clientského účtu na obou stranách transakce typu účtu:
- ◉ **Běžný účet-**slouží k uložení přijatých peněžních prostředků klienta a jejich využití k placení
- ◉ **Úvěrový účet-účet,** na němž je evidován čerpaný úvěr a jeho splácení
- ◉ **Vkladový účet-**k uložení dočasně volných finančních prostředků klienta
- ◉ **Depotní účet-**evidovány cenné papíry v úschovně nebo správě banky

PŘÍKAZ K ÚHRADĚ

- Příkaz klienta jeho bance, aby na vrub jeho účtu provedla v určitém okamžiku platbu ve prospěch jiného účtu
- Lze podat-elektronicky, písemně
- Podle počtu provedení plateb-jednorázový příkaz k úhradě, trvalý příkaz k úhradě /provádění opakovaných plateb/

PŘÍKAZ K INKASU

- ◉ bezhotovostní platební metoda umožňující příkazci čerpat peníze z jiného bankovního účtu ve prospěch svého účtu.
- ◉ **Výpis z účtu**- informuje klienta o provedených transakcích
- ◉ **Náležitosti**-označení, zda se jedná o příkaz k úhradě nebo příkaz k inkasu , bankovní spojení plátce, bankovní spojení příjemce, částka, podpis

PLATEBNÍ PŘÍKAZ PRO ZAHRANIČNÍ PLATEBNÍ STYK

- Částka placena v cizí měně

- Příjemce úhrady

IBAN(International Bank Account Number)-
standardizovaný formát čísla účtu definovaný
mezinárodní formou ISO

Kód IBIC(Business Identification Code)-
jednoznačně identifikuje banku v mezinárodním
platebním styku

SIPO

- ◉ Soustředěné inkaso plateb obyvatelstva
- ◉ Služba, kterou poskytuje Česká pošta, spočívající v inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch právnických a dalších osob, které s poštou uzavřely smlouvu o obstarávání SIPO.
- ◉ SIPO slouží k úhradě např. nájemného, elektřiny, plynu, vody, rozhlasových a televizních poplatků, kabelové televize, předplatného tisku, ale i stavebního spoření, životních i jiných pojistek atd.

ELEKTRONICKÉ BANKOVNICTVÍ

- ◉ **Platební karty**- umožňují vzdálený přístup k účtu elektronickou cestou
- ◉ **Podle způsobu zaúčtování transakcí**- debetní karty, kreditní karty a charge karty
- ◉ provádění bezhotovostních plateb, výběr hotovosti v bankomatu

DEBETNÍ KARTY

- ◉ Platební karty vydávané k osobním a podnikatelským účtům
- ◉ Čerpání peněžních prostředků je možné do nulového zůstatku na účtu nebo až do výše povoleného přečerpání
- ◉ Historii transakcí je možno zkontrolovat v internetovém bankovníctví v rámci historie vašeho účtu

KREDITNÍ KARTY

- ◉ platební karta spojená s revolvingovým úvěrem, tedy úvěrem, který držitel karty může postupně splácet a zároveň dále čerpat
- ◉ mají vlastní úvěrový účet
- ◉ čerpány jsou vždy peníze banky
- ◉ Půjčená částka zatížena příslušným hodnocením banky v podobě úvěru
- ◉ Historii transakcí možno zkontrolovat v internetovém bankovníctví v sekci „platební karty“

SPOŘENÍ

- ⊙ činnost, kterou vznikají úspory. Člověk spoří, pokud odkládá spotřebu a část svých čistých příjmů neutratí.
- ⊙ Spořením vzniká majetek, případně kapitál. Protikladem úspor jsou dluhy.
- ⊙ **Depozitum**- vklad vyjádřený v penězích

VKLADY

◉ **Běžné vklady**

- vklady na požádání
- ihned splatné
- na běžných účtech

◉ **Úsporné vklady**

- na vkladových účtech banky za účelem spoření
- navázané na různé produkty (stavební spoření apod.)

◉ **Termínované vklady**

- vklady s časovým omezením disponování vložených prostředků na termínovaných účtech

ÚČTY

- ◉ **Běžné účty**-k běžnému platebnímu styku
- ◉ **Kontokorentní účty**- k běžnému platebnímu styku i k čerpání úvěru
- ◉ **Úvěrové účty**-k čerpání úvěru
- ◉ **Vkladové termínované účty**- k ukládání peněz
- ◉ **Vkladové úsporné účty**-k ukládání peněz
- ◉ **Depotní účty**- k úschově cenných papírů

STAVEBNÍ SPOŘENÍ

- ◉ Stavební spořitelna přijímá účelové vklady a v návaznosti na tyto vklady poskytuje úvěry ke stavebním účelům.
- ◉ **Kompletní produkt**
 - přijímání vkladů
 - poskytování úvěrů
 - poskytování státního příspěvku
- ◉ **Úsporný produkt**
 - přijímání vkladů
 - poskytování státního příspěvku
- ◉ Smlouva o stavebním spoření se uzavírá na tzv. **cílovou částku**